

βλία θρησκευτικὰ καὶ ὠφέλιμα, καὶ πρὸ πάντων τὴν ἀ-
γίαν Γραφήν⁽¹⁾.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ

§ 45. Πέμπτη Ἐντολή.

«Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ
σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς».

Πρῶτος πλησίον εἶνε οἱ γονεῖς διὰ τοῦτο καὶ πρῶ-
τον καθῆκον τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν κα-
θήκοντα εἶνε ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς τιμὴ.

Οἱ γονεῖς ἀποτελοῦσι τὴν βᾶσιν τῆς οἰκογενείας καὶ
τῆς κοινωνίας.

Ὁ πατήρ εἶνε ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς,
εἶνε ἡ κεφαλὴ τῆς οἰκογενείας. Οὗτος ὀφείλει νὰ φρον-
τίῃ, ὅπως διὰ τῆς ἐργασίας του συντηρῇ τὴν σύζυγον
καὶ τὰ τέκνα του. — Ὁ πατήρ εἶνε ὁ κύριος τοῦ οἴκου,
ὅστις ὀφείλει νὰ παιδαγωγῆσῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν εὐσε-
βείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου, συμπαθῶς καὶ δικαίως συγχρό-
νως φερόμενος.

(1) Μόνον ἐν μεγίστῃ ἀνάγκῃ, π. χ. ἐν ἀσθενείᾳ συγγενοῦς
ἢ φίλου, ἐν πυρκαϊαῖς, δυνάμεθα νὰ ἐργασθῶμεν καὶ κατὰ τὰς
ἑορτάς, ἔχοντες ἐν νῦν τὸ τοῦ Σωτῆρος λόγιον· «Τὸ σάββατον
διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ Σάββατον
(Μάρκ. β', 27).

Ἡ μήτηρ εἶνε ὁ σύντροφος καὶ ὁ βοηθὸς τοῦ ἀνδρός, εἶνε ἡ πρώτη τροφὸς καὶ ἡ πρώτη διδάσκαλος τοῦ παιδὸς ἐν τῷ οἴκῳ Ἡ μήτηρ εἶνε ἡ καρδία τῆς ὅλης οἰκογενείας. Ὀφείλει δὲ διὰ τῆς ἐν οἴκῳ ἐργασίας, διὰ τῆς τάξεως, διὰ τῆς ὑπομονῆς, διὰ τῆς φιλοστοργίας νὰ διαπλάττῃ τὴν τρυφερὰν καρδίαν τῶν τέκνων.

Διὰ ταῦτα καὶ ὁ Θεὸς ὡς πρώτην ἐντολήν, μετὰ τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἐντολᾶς, ὥρισε τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς τιμὴν, διότι οἱ γονεῖς εἶνε οἱ πρῶτοι ἡμῶν εὐεργέται, οἱ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐπὶ τῆς γῆς ἀγαπῶντες ἡμᾶς μετὰ εἰλικρινείας καὶ ἀνταπαρνήσεως, ἡ ὁποία προβάλλει πολλάκις μέχρι θυσίας τῆς περιουσίας καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν.

§ 46. Καθήκοντα τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς.

Τὰ τέκνα ὀφείλουσι πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν εὐσέβειαν, εὐπείθειαν, ὑποταγὴν καὶ ἀφοσίωσιν⁽¹⁾.

Διὰ τῆς εὐσεβείας τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς προοδεύει καὶ τιμᾶται ὁ οἶκος. Τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς εὐσέβειαν ἐδίδαξε καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ὅστις ἦτο ὑποτασσόμενος τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ (Λουκ. β', 51).

Ἐπειδὴ δὲ οἱ γονεῖς εἶνε οἱ πρῶτοι καὶ κύριοι εὐεργέται τῶν τέκνων, διὰ τοῦτο ὀφείλουσι καὶ ταῦτα νὰ ἦνε εὐγνώμονα πρὸς αὐτούς. Τὴν εὐγνωμοσύνην δὲ αὐτῶν

(1) Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ (Λευϊτ κ', 9) ὁ πολιτικὸς νόμος θανάτῳ ἐτιμῶρει τοὺς καὶ μόνον κακολογοῦντας τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα των.

δεικνύουσι τὰ τέκνα, ὅταν περιποιῶνται ἐν ἀγάπῃ καὶ ὑπομονῇ τοὺς πάσχοντας γονεῖς, τοὺς ἀνικάνους πλέον νὰ ἐργασθῶσι, καθὼς καὶ οὗτοι τρυφερῶς περιέθαλπον καὶ ἔτρερον τὰ τέκνα τῶν, ὅταν ἦσκαν ἀνήλικα, καὶ ὑπέμενον τὰς ἀσθενείας καὶ τὰς ἰδιοτροπίας αὐτῶν.

Διὰ ταῦτα ὁ Θεὸς ὑπόσχεται εἰς τὰ εὐτεσθῆ τέκνα ἔν τε τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι βίω πολλά ἀγαθὰ, βίον εὐδαίμονα καὶ μακροχρόνιον. — Εὐχαί δέ γονέων στηρίζουσι θεμέλια οἴκων.

§ 48. Πνευματικὰ γονεῖς.

Θέσιν τῶν γονέων, πνευματικῶν πατέρων, κατέχουσι καὶ οἱ κληρικοί, οἱ ποιμένες καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας. Οὗτοι ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, προσεύχονται εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς υἰείας ἡμῶν, ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρωι καὶ εὐφροίας τῆς γῆς. — Ἐπομένως ὀφείλομεν καὶ πρὸς αὐτοὺς πρῶτον, σέβας καὶ τιμὴν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὰς συμβουλίας των, καὶ δεύτερον νὰ συντηρῶμεν καὶ βοηθῶμεν αὐτούς, διὰ νὰ δύνανται καὶ οὗτοι ἐν ἀξιοπρεπείᾳ νὰ ζῶσιν.

Ἐπίσης θέσιν γονέων κατέχουσι καὶ οἱ κοσμικοὶ ἄρχοντες, οἱ βασιλεῖς, οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ δικασταί. Οὗτοι φροντίζουσι νὰ διοικῶσιν ἡμᾶς πατρικῶς, νὰ δίδωσι νόμους δικαίους καὶ νὰ περέχωσι τὸ δίκαιον εἰς τὸν ἀδικούμενον. Ἐπίσης οὗτοι σκέπτονται καὶ ἐργάζονται νὰ ἀσφαλίσωσι τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν ἡμῶν, ὅπως

ζῶμεν ἐν εἰρήνῃ. Διὰ ταῦτα ὀφείλομεν πρὸς αὐτοὺς σέβας, τιμὴν καὶ ὑπακοήν, διότι πᾶσα ἐξουσία ἐκ Θεοῦ εἶνε⁽¹⁾.

§ 48. Ἑκτὴ ἐντολή.

«Οὐ φονεύσεις».

Διὰ τῆς ἑκτῆς ἐντολῆς ὁ Θεὸς παραγγέλλει νὰ μὴ φονεύωμεν τὸν πλησίον.

Φόνος εἶνε ἡ ἀφαίρεσις τῆς ζωῆς τοῦ πλησίον. Ἡ ζωὴ εἶνε τὸ πολυτιμότερον πράγμα τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ φόνος εἶνε μέγα ἁμάρτημα, διότι ὁ φονεύων προσκρούει εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ, ὅστις μόνος εἶνε κύριος τῆς ζωῆς. Ὁ φονεύων προσβάλλει καὶ βλάπτει αὐτὴν τὴν πολιτείαν, τῆς ὁποίας ἕκαστος πολίτης εἶνε μέλος χρήσιμον. Τούτου ἕνεκα ὁ νόμος ὥρισεν, ἵνα ἡ πολιτεία δικάζῃ καὶ τιμωρῇ αὐτεπαγγέλτως τοὺς φονεῖς. Ὁ φονεύων τὸν πλησίον αὐτοῦ βλάπτει σπουδαίως καὶ τὴν οἰκογένειαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ φονευθεὶς.

Φονεῖς ἔρμεσοι εἶνε ἐν γένει καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες δίδουσιν ἀφορμὴν εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἔργου, εἴτε ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν παρακινουῦσιν ἄλλους νὰ πράξωσι

(1) Ἄνευ τῆς πρὸς τοὺς νόμους καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πατρίδος ὑπακοῆς δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρῃ **Ματθ. 23**, ἧς οὐδὲν τῶν ἐπιγείων τιμώτερον. Ὁ Σωτὴρ ῥητῶς διέταξεν «ἀπόδοτε τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Ματθ. κβ', 21).

τὸν φόνον, ἢ νὰ φέρωσι τὸν πλησίον εἰς θέσιν τοιαύτην, ὥστε νὰ αὐτοκτονήσῃ. Φονεῖς δύνανται νὰ ὀνομασθῶσι καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἕνεκα τοῦ ἀτάκτου αὐτῶν βίου βαρβαροῦν καὶ κατ' ὀλίγον φθειροῦσιν ἑαυτοὺς καὶ γίνονται αὐτοὶ οὗτοι αἵτις τοῦ προῶρου αὐτῶν θανάτου.

Φόνος εἶνε καὶ ἡ αὐτοκτονία, διότι ἀφαιρεῖ τις μέρος τῆν ζωὴν του.— Εἰς τὴν αὐτοκτονίαν ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον ἡ ἀπελπισία, ὁ ἄτακτος βίος, ἡ ἀσέβεια καὶ ἄλλα κακά.

§ 49. Ἑβδόμη Ἐντολή.

«Οὐ μοιχεύσεις».

Μετὰ τὴν ζωὴν ἱερώτερον καὶ πολυτιμότερον πρᾶγμα εἶνε ἡ τιμὴ τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς εὐθύς μετὰ τὴν ἕκτην ἐντολὴν διέταξε νὰ μὴ προσβάλωμεν τὴν τιμὴν τοῦ πλησίον.— Παραγγέλει λοιπὸν νὰ ζῶμεν σωφρόνως, καὶ νὰ ἡμεθεα κύριοι τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν παθῶν ὑμῶν.

Ὁ προσβάλλων τὴν τιμὴν τοῦ πλησίον βλάπτει καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν πλησίον. Ἄμα προσβληθῆ ἡ τιμὴ τοῦ οἴκου, εὐθύς ἔρχεται ἡ διχόνοια. Ἐντεῦθεν δὲ πηγάζουσι πολλὰ κακά, καὶ κυρίως τὰ διαζύγια.

Εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν πρέπει νὰ ἔχωμεν πάντοτε τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅτι «τὸ σῶμα ἡμῶν εἶνε ναὸς τοῦ ἐν ἡμῖν ἁγίου Πνεύματος» (Α' Κορινθ. ς' 18).

§ 50. Ὁγδοῆ Ἐντολή.

«Οὐ κλέψεις».

Μετὰ τὴν ζῶην καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ἀνθρώπου πολυτιμον πρᾶγμα εἶναι ἡ ἰδιοκτησία.

Ἰδιοκτησία εἶνε πᾶν, ὅ,τι ἕκαστος διὰ τῆς ἰδίας ἐργασίας ἢ ἐκ δωρεᾶς νομίμως ἀπέκτησε καὶ κατέχει. Διὰ τῆς ἰδιοκτησίας οὐ μόνον συντηρεῖ ὁ ἄνθρωπος ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ ἐκπληροῖ τὰς λοιπὰς οἰκογενειακὰς καὶ κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις του. Ἰδιοκτησία εἶναι ὁ μισθός, τὰ χρήματα, τὰ κτήματα κτλ. — Οἱ κλέπτοντες εἶναι πολλοὶ καὶ διάφοροι· δηλ. φανεροί, κρυφοὶ καὶ ἀπατηλοὶ κλέπται.

Ἵπ' ὄψιν πρέπει νὰ ἔχωμεν πάντοτε τὰ ἐξῆς· μὴ ἀφείρει τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἀνήκει εἰς σέ. — ἡ ἐργασία εἶναι τιμὴ καὶ ἠθικὴ· — ἡ ἀργία εἶναι ὄνειδος καὶ μήτηρ πολλῶν κακῶν.

§ 51. Ἐνάτη Ἐντολή.

«Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ».

Διὰ τῆς ἐνάτης ἐντολῆς παραγγέλλει ὁ Θεὸς νὰ μὴ βλέπωμεν τὸν πλησίον διὰ τῆς γλώσσης, διὰ ψευδοῦς μαρτυρίας. — Ἡ γλῶσσα ἐδόθη εἰς ἡμᾶς διὰ νὰ δοξολογῶμεν τὸν Θεόν. — «Ὁ δυνατός νὰ χαλιναγωγῆται τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, οὗτος δυνατός ἐστι νὰ χαλιναγωγῆται καὶ ὅλον τὸ σῶμα», λέγει ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος (κεφ. γ', 3).

Ὁφείλομεν λοιπὸν νὰ μὴ κατηγορῶμεν τὸν πλησίον ψευδῶς ἐνώπιον τῶν ἄλλων, καὶ κυρίως ἐν τῷ δικαστηρίῳ, — νὰ μὴ κατακρίνωμεν αὐτὸν διὰ τὰ φυσικὰ ἢ πνευματικὰ αὐτοῦ σφάλματα, — νὰ μὴ ζητῶμεν νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν ἀξίαν τῶν προτερημάτων του, — νὰ μὴ πλάττωμεν καὶ διαδίδωμεν ψευδῆ πράγματα, — νὰ μὴ τὸν συκοφαντῶμεν. Ἡ τοιαύτη συμπεριφορὰ προδίδει ἢ κακίαν, ἢ μοχθηρίαν, ἢ κουρότητα.

Ὑπὸ ὅσιν πρέπει νὰ ἔχωμεν τὰς ἐξῆς συμβουλὰς. — Σέβου τὸ ὄνομα καὶ τὴν θέσιν τοῦ πλησίον. — Ἀνέχου τὰ φυσικὰ ἢ πνευματικὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ καὶ λυποῦ δι' αὐτά. — Ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρῳ μὴ ποιήσεις. — Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε.

§ 32. Δεκάτη Ἐντολή.

«Οὐκ ἐπιθυμήσεις ὅσα τῷ πλησίον σου ἔστιν».

Διὰ τῆς δεκάτης ἐντολῆς παρκαγγέλλει ὁ Θεὸς ὄχι μόνον νὰ μὴ βλέπωμεν τὸν πλησίον ἔργῳ ἢ λόγῳ, ἀλλὰ μῆτε καὶ νὰ ἐπιθυμῶμεν, μῆτε νὰ συλλογίζώμεθα, μῆτε νὰ φανταζώμεθα νὰ ἀφαιρέσωμεν πράγμα τι, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸν πλησίον μας.

Ἡ κακὴ ἐπιθυμία εἶνε ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ, διότι ἐξ αὐτῆς προέρχονται διαλογισμοὶ κακοί, καὶ ἐκ τῶν διαλογισμῶν γεννῶνται οἱ λόγοι καὶ οἱ πράξεις⁽¹⁾.

(1) Αἱ ἐπιθυμίαι, αἱ ἀναγκαῖαι διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ἀνθρώπου καθόλου, ἐδόθησαν σοφῶς καὶ σκοπίμως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' ἡ κατάχρησις τῆς ἐπιθυμίας καὶ ἡ παράλογος καὶ ἡ παράνομος ἐκπλήρωσις αὐτῆς φέρουσι κακὰ ἀποτελέσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΡΟΣ ΕΑΥΤΟΝ

§ 53. Καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν.

Ἡ ψυχὴ εἶναι τὸ τιμιώτερον τοῦ ἀνθρώπου κτῆμα, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σωτὴρ λέγει· «τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος, ἐάν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;» (Ματθ. ις', 26, ἴδε καὶ § 19). Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο νὰ ἀγαπῶμεν τὴν ψυχὴν ἡμῶν τηροῦντες αὐτὴν καθαρὰν ἀπὸ πάσης ὑμαρτίας, καθὼς εἶπεν ὁ Σωτὴρ· «Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται» (Ματθ ε', 8).

α') Νοῦς⁽¹⁾. Τὴν πρὸς τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἀγάπην δεικνύομεν, ὅταν φροντίζωμεν νὰ μορφώσωμεν τὸν νοῦν ἡμῶν. Ἡ δὲ μόρφωσις τοῦ νοῦ κατορθοῦται διὰ διδασκαλίαν εὐσεβοῦς καὶ ὑγιοῦς. Αὕτη δὲ πρέπει νὰ ἄρχηται πρῶτον ἐν τῷ οἴκῳ διὰ τῶν εὐσεβῶν γονέων, δεύτερον νὰ βελτιῶται ἐν τῷ σχολείῳ ὑπὸ διδασκάλων ἀγαθῶν, τρίτον νὰ τελειῶται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τῶν ποιμένων,

(1) Νοῦς καὶ καρδία ἀποτελοῦσι τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Νοῦς εἶνε τὸ πνευματικώτερον τῆς ψυχῆς μέρος, δι' οὗ ὁ ἄνθρωπος γινώσκει, νοεῖ, κρίνει κτλ. Ἡ δὲ καρδία εἶνε ἡ κινητικὸς τῶν αἰσθημάτων. Διὰ τοῦ νοῦ σκεπτόμεθα, διὰ τῆς καρδίας αἰσθανόμεθα.

αὐτῆς, καὶ τέταρτον νὰ συμπληρῶται ἐν τῇ πολιτείᾳ διὰ τῶν δικαίων νόμων καὶ τῶν πιστῶν λειτουργῶν αὐτῆς.

“Ὅταν ὁ νοῦς ἡμῶν μορφωθῆ καλῶς καὶ εὐσεβῶς, τότε δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ κατανοήσωμεν τὸν ἀληθῆ ἡμῶν προορισμόν. Οὗτος δὲ εἶνε ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἡ σπουδὴ, ὅπως ἐνωθῶμεν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. “Ὅταν δὲ ἡ μόρφωσις τοῦ νοῦ συν-οδεύηται καὶ μετὰ τῆς εὐσεβείας, τότε ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἀληθῆς χριστιανός.

ε') Καρδία. Προσέτι καθῆκον ἔχομεν νὰ μορφώσωμεν τὴν καρδίαν ἡμῶν, δηλ. τὸ αἶσθημα καὶ τὴν ἐλευθέραν θέλησιν. Ἐκ τῆς καρδίας ἡμῶν ἐξέρχονται γενναῖα καὶ ἱερὰ αἰσθήματα. Διὰ τῆς καρδίας ἀναγκαιτίζονται πολλάκις αἱ παρεκτροπαὶ τοῦ νοῦ. Ἐπομένως ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ὀφείλουσι καὶ οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ κληρικοὶ νὰ διαπλάττωσι τὴν εὐπλαστον τοῦ παιδὸς καρδίαν, ἐν εὐσεβείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου διὰ παρεκτινήσεων, δι' ἀναγνώσεως ὁρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν βιβλίων, δι' ἐπισκέψεως τῆς ἐκκλησίας, δι' ἔργων φιλανθρώπων, διὰ τῆς καλλιτεχνίας, διὰ τῆς ἐξωτερικῆς εὐπρεπείας καὶ εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς.

γ') Θέλησις. Καὶ ἡ θέλησις ἡμῶν πρέπει νὰ καυχήθῃ εἰς τὸ ἀγαθόν. Πολλάκις μὲν σκεπτόμεθα καὶ αἰσθανόμεθα τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ἡ θέλησις ἡμῶν δὲν τὸ ἐκτελεῖ, διότι ὑπάρχει ἐν ἡμῖν ἄλλος τις νόμος, ὁ νόμος τῆς ἁμαρτίας, ὅστις ἀπιστρατεύεται εἰς τὸν νόμον τοῦ γού (Ῥωμ. ιγ', 18).

“Ὅταν λοιπὸν ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία καὶ ἡ θέλησις τοῦ

άνθρώπου μορφωθῶσι καλῶς, τότε ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος εἶνε εἰκὼν τοῦ Θεοῦ καὶ γίνεται ὅμοιος αὐτῷ.

§ 54. Καθῆκοντα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ σῶμα αὐτοῦ.

Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου εἶνε, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ναὸς τοῦ ἐν ἡμῖν ἁγίου Πνεύματος (Κορινθ. Α', γ', 16 καὶ 19—20),—εἶνε τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς, —εἶνε τὸ περικαλλέστατον δημιούργημα τοῦ Θεοῦ⁽¹⁾.

Διὰ ταῦτα καθῆκον σπουδαῖον ἔχομεν νὰ μὴ φθείρωμεν τὸ σῶμα ἡμῶν δι' ἀτάκτου βίου, διὰ πολυφαγίας καὶ πολυποσίας, δι' ὑπερμέτρου ἐργασίας, καὶ ἐν γένει διὰ παντὸς κακοῦ, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ βλάβῃ τὴν ὑγείαν ἡμῶν. Ὅταν τὸ σῶμα ᾖνε ὑγιές, τότε καὶ ὁ νοῦς εἶχε ὑγιῆς. Σοφὸν δὲ τὸ γνωμικὸν «νοῦς ὑγιῆς ἐν σώματι ὑγιεῖ».

Ἡ μεμετρομένη καὶ κανονικὴ ἐργασία, ἡ καθαριότης, ἡ γυμναστικὴ, οἱ μέτριοι περίπατοι, καὶ πᾶν, ὅ,τι ὑπα-

(1) Καὶ ὄντως σοφωτάτη καὶ μεγαλοπρεπεστάτη εἶνε ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ὑπερ ἑξαγγέλλει τὴν πανσοφίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκει τὸν ἄνθρωπον τὴν θείαν αὐτοῦ καταγωγὴν. Ἡ κατασκευὴ τοῦ ὀφθαλμοῦ, τῆς γλώσσης κτλ., ἰδίᾳ δὲ τῆς χειρὸς, δι' ἧς αἱ τέχναι τοσοῦτον σήμερον ἀνεπτύχθησαν, καθίστησι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα τὸ ἐξοχίωτερον δημιούργημα καὶ ὑπὸ ἑποψίαν ὑλικήν, διαφέρον καὶ ἐξέχον τῶν σωμάτων πάντων τῶν ἀλόγων ζῴων, καὶ αὐτῶν τῶν τελειότερων.

γορεύει ἢ ὑγιεινή, δύνανται νὰ προφυλάξωσι τὸ σῶμα ἀπὸ ἀσθενείας καὶ ἀπὸ πρόωρον θάνατον.

Ὁ ἀμελῶν τῆς θεραπείας τοῦ σώματος καταστρέφει τὸ πολύτιμον καὶ ἀνεκτίμητον ἀγαθόν, τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

Ἄνθρωπος ἀσθενῆς καὶ καχεκτικὸς οὐδὲν ἱερὸν καθήκον δύναται ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς νὰ ἐπιτελέσῃ, οὔτε πρὸς τὸν Θεόν, οὔτε πρὸς τὸν πλησίον, οὔτε πρὸς τὴν πατρίδα, οὔτε καὶ πρὸς ἑαυτόν.
